

Foreningen Uhre Mølle

UHRE MØLLE

Mølleri er nok den ældste industri i Danmark.

Sagnet fortæller, at Thyra Danebod (Danmarks dronning i 8 – 900 tallet) ejede Hastrup Mølle og at hun en mils vej vest for byggede en ny mølle, og det kan jo så have været Arvad Vandmølle. Den har i hvert fald eksisteret i mange århundreder og var jo langt den ældste mølle i Brande Sogn.

Det har sikkert i ældre tid været en god forretning at eje et mølleri. Bønderne skulle jo have deres korn malet til mel og gryn på disse lokale møller, og da der skulle en tilladelse til at bygge en mølle, var det jo et privilegium at eje en sådan. Dette ses også af en beretning i "Brande Sogns Historie" om Kjeld Thomsen Langkjærs ansøgning om tilladelse til at anlægge en vindmølle i sognet.

Sogneforstanderskabet skriver i en erklæring til amtet den 12.01.1842, "at en saadan Mølle maa anses for uforfødt og ubilligt mod nuværende Mølle, hvis Værk er i god Stand og udvidet de senere Aar, ligesom der vil være for ringe Næring til to Møller i sognet."

Kjeld Thomsen Langkjær fik dog senere kongelig bevilling, og den 16.11.1843 sælger han en vind-

mølle i Uhre med tilhørende privilegier til Christian Hegtemann Rauff. Denne mølle omtales som en stubmølle (Brande Sogns Historie), hvor hele møllen drejede for at holde den i vinden. Kort efter byggede Christian H. Rauff den mølle, som står i dag.

Christian Hegtemann Rauff var født i Hastrup Mølle i 1815 og var gift med Marie Mathiasdatter fra Hindskov. De købte i 1840 en gård i Uhre (matr. nr. 9a), og møllen blev bygget på gårdens jord. Christian H. Rauff, der var uddannet i møllerfaget, har jo nok fundet højdedraget øst for byen velegnet til en mølle.

I ægteskabet var der 9 børn, og Rauff-navnet her i sognet stammer fra den familie. Christian H. Rauff var foruden møller og landmand også en tid medlem af sogneforstanderskabet og Vejle Amtsråd.

Chr. H. Rauff solgte i 1863 møllen og gården og den del af jorden, der lå i Uhre, til Henrik Nielsen. Da den største del af jorden lå i Uhre Kær, byggede han her "Kærbygaard" som den første gård i Kærby og flyttede derud.

I de følgende år handledes der ofte med møllen, fra 1863 til 1882 har den således haft 8 forskellige ejere, og i denne periode sælges jorden fra møllen.

I 1882 køber Anton Pedersen møllen, - han blev senere kun kaldt "Anton Møller". Han var født i Sindbjerg 1849 og var gift med Dorthea Rasmussen, født 1854 i Bryrup.

Anton Møller var uddannet i møllerfaget og efter ældre folks udtalelser en meget dygtig mand. I ægteskabet var der 7 børn, og et af dem var Peder Aksel Bentholm (børnene tog navneforandring til Bentholm).

Han fortæller i Brande Sogns Historie, at møllen var meget forsømt, da hans far overtog den, og året efter blev akslen vredet i stykker i halslejet under et stormvejr. Hans far havde ingen penge til en ny, men hjælpsomheden var stor. Christian Brogaard kom og lånte ham 500 kr.! Kundekredsen var stor, - hele den vestlige og sydlige del af Brande Sogn og langt ind i Skarrild og Arnborg sogne. Herfra kom bønderne med deres små sække med rug og boghvede. Særlig op til jul, når folk skulle have mel til julebagningen, var der stor travlhed, - så blev møllen holdt i gang både nat og dag, og så var det nærmest en katastrofe, hvis det blev stille vejr. P. A. Bentholm fortæller også, at folk, der kom langvejs fra, ofte kom ind til hans mor og fik en bid brød og en snaps og drøftede egnens begivenheder.

I 1900 solgte Anton Møller møllen og købte en gård i Uhre. Han havde nok haft en god forretning ved mølleriet, da han nu, efter ældre folks udtalelser, selv var i stand til at låne penge ud til naboer og venner.

Den nye ejer, Rasmus Nielsen, var født i Gadbjerg i 1864 og gift med Marie Kirstine Larsen, født 1870 i Næraa. Rasmus Nielsen var uddannet i møllerfaget på Egholm Mølle ved Tørring og havde i nogle år drevet Givskud Mølle. Han blev kort efter overtagelsen uddeler i Foderstofforeningen. Senere byggede han pakhuset og opstillede

her en kværn og motor til hjælp i vindstille perioder. I ægteskabet var der 8 børn, og et af dem, Niels Ebbesen Nielsen, født 1895, overtog i 1930 møllen. Han var gift med Signe Jensen, født 1909, og i ægteskabet var der 8 børn.

Efterhånden som elektriciteten holdt sit indtog i landbrugsbedrifterne, aftog møllens betydning for egnen, men i krigsårene fik den dog igen en kort storhedstid.

Møllen kørte til omkring 1950, - stormen havde efterhånden revet vingerne af, så den til sidst kun kørte med en enkelt vinge.

Udviklingen havde efterhånden gjort denne form for mølleri forældet og uøkonomisk, ejeren havde derfor ingen interesse i at restaurere møllen. Han så den dog gerne bevaret for eftertiden, og i 1970 lod han møllen udstykke fra den øvrige ejendom, og møllen blev senere fredet.

Da møllen er ret enestående i sin art i Danmark, er det et spørgsmål, om vi over for vore efterkommere kan forsvare at lade et sådant klenodie forfalde.

Hans Nørregaard.

Nordea

Storegade 30, 7330 Brande

Tlf. 97 18 11 66

UHRE MØLLE

ADR.: TARPVEJ 23, 7330 Brande.

Pakhuset ved møllen er i tiden maj – okt. åbent hver dag kl. 10 – 17.

I pakhuset er der plancheudstilling af møllens istandsættelse m.m.

Møllen er i drift hver anden søndag eftermiddag i tiden maj – sept. efter en plan, der fremgår af aktuell turistbrochure for området.

Generelt henvises til
BRANDE TURISTBUREAU
Stationsvej 1, 7330 Brande.
Tlf.: +45 96 420 428.
www.visitbrande.dk

Aftale om besøg af selskaber kan foretages med Brande Turistbureau.

